

Erling Christoffersen
Avlschef
Vestdanmark

Herbicider er en forudsætning i frøavl

Vores kløver- og græsfrø skal være rent, ellers har det ingen interesse i markedet. Derfor har vi brug for adgang til ukrudtsmidler, når vi skal producere rent udsæd. Artiklen samler op på, hvorfor frøbranchen har brug for midler som Reglone (diquat) og Roundup (glyfosat) i sædskiftet

Danmark er verdens største eksportør af græsfrø. DLF producerer på verdensplan omkring 200.000 ton frø, heraf godt 100.000 ton kløver- og græsfrø i Danmark, og står derfor for omkring en tredjedel af verdens samlede produktion af tempererede græsser. Sammenlignet med andre brancher er dette ret enestående. Det skyldes nogle gode klimatiske forhold for frøavl i Danmark, dygtige landmænd, der har specialiseret sig og forstår at udnytte dette forhold, og at DLF har vist mod og styrke til ekspansion i resten af verden. I dag afsætter vi 95 pct. af den danske produktion på eksportmarkederne.

Store kvalitetskrav til frø

Køberne af frø er generelt meget kvalitetsbevidste, og indholdet af ukrudt skal være på et meget lavt niveau. Kravene til frø varierer fra marked til marked. USA kræver meget rent frø, og der må eksempelvis ikke findes enårig rapgræs i frøet i 10 x normal analysemængde. De fleste lande accepterer ikke indhold af kvik, skræppe, agerrævehale m.m. For at leve op til disse krav er herbicider en nødvendighed.

Reglone kan ikke undværes i hvidkløver og engrapgræs

Reglone blev forbudt at anvende og opbevare fra den 4. februar i år. Da vi ikke har gode alternativer til vinterbehandling med Reglone i hvidkløver og engrapgræs, har frøbranchen ansøgt om en dispensation, mens vi prøver at finde alternativer. Arbejdet er i gang, men der er ingen oplagte løsninger i sigte, der fuldt ud kan erstatte Reglone. I hvidkløver afprøver vi DFF i udlægsmarken. Glyfosat til efterårsanvendelse i små doser bliver også afprøvet, da hvidkløver måske er

lidt mere hårdfør end ukrudtet. Endelig er Kerb en mulighed i efteråret. Alle tre midler udelukker desværre, at vi udlægger hvidkløver og engrapgræs sammen, som har været den vigtigste og sikreste udlægsmåde for engrapgræs i årtier.

I engrapgræs udgør enårig og alm. rapgræs et kæmpe problem, da arterne ikke kan renses fra engrapgræs. Mod disse ukrudtsarter har en vinterbehandling med Reglone været et sikkert kort i strategien mod ukrudt. Vi har fået en godkendelse til mindre anvendelse på Atlantis OD mod alm. rapgræs, der er skånsom mod afgrøden ved anvendelse om efteråret. Mod enårig rapgræs kan vi anvende Hussar Plus OD eller Hussar OD om foråret. Atlantis OD om efteråret spærrer desværre for brug af Hussar om foråret, men det arbejder vi på at få løst.

Udover enårig og alm. rapgræs kan eksempelvis væselhale, gold og blød give alvorlige problemer i frøavl, hvis vi mister Reglone.

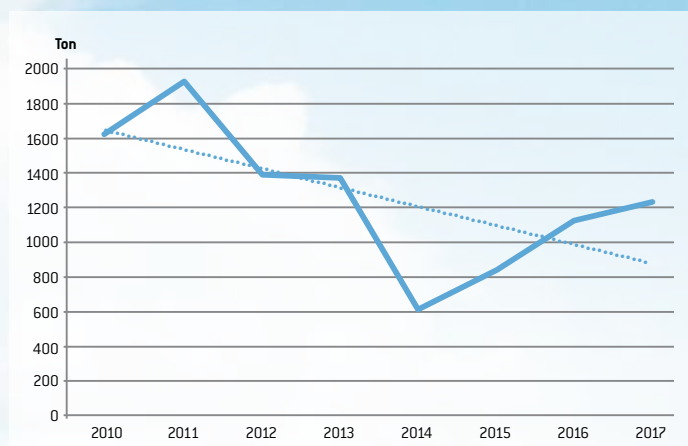
Glyfosat står for skud

Glyfosat fik i 2017 en femårig forlængelse af godkendelsen i EU, og vi må forvente, at der frem til 2022 vil være en stor debat om midlet. Glyfosat er det mest anvendte ukrudtsmiddel i verden, og der har stor bevågenhed i miljøorganisationer verden over. De ser det som en mulig genvej til at forbyde mange andre midler, da glyfosat er et af de mest miljøvenlige plantebeskyttelsesmidler i landbruget. Logikken synes at være, at hvis man kan få dette middel forbudt, er der frit slag for forbud mod resten. Ifølge Miljøstyrelsen er glyfosat ikke nogen trussel for grundvandet, det er hverken kræftfremkaldende eller hormonforstyrrende, og det er i øvrigt et af de mindst giftige

midler, vi har adgang til. Dette er bekræftet af eksperter indenfor sundhed, miljø og biodiversitet på universiteterne i København og Århus, og professor i økotoxikologi ved Københavns Universitet, Nina Cedergren fastslår:

” Glyfosat er et af de bedst undersøgte og mindst giftige stoffer jeg kender til ”

Der er flere årsager til, at glyfosat er under beskyddning, og en af de vigtigste er, at det er kendt i den brede befolkning. Glyfosat er knyttet til gmo, da man i nogle dele af verden dyrker gmo-afgrøder, der er tolerante mod midlet. Glyfosat har, grundet af den meget lave giftighed, været tilladt til anvendelse før høst, hvilket er faldet nogle for brystet. Landbruget har derfor frivilligt ændret praksis, så midlet ikke længere anvendes før høst af maltbyg eller brødkorn. I den offentlige debat bliver det ofte hævdet, at forbruget er stigende, men der er faktisk sket et fald i anvendelsen af glyfosat i Danmark siden 2011, hvilket ses af figur 1.

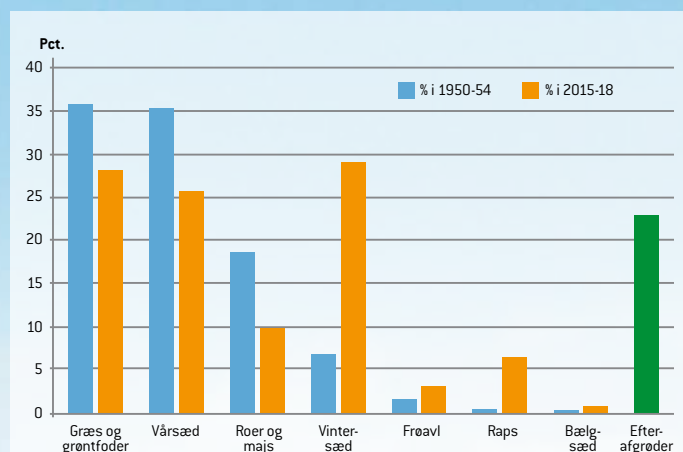

Figur 1. Salg af glyfosat i Danmark i 2010-17.
[Kilde: Bekæmpelsesmiddelstatistik 2017]

Glyfosat er en forudsætning for den danske miljøpolitik

I Danmark er arealet med vintersæd, vinterraps og frøgræs øget gennem de sidste mange år, se figur 2. Det er medvirkende til at nedbringe udvaskningen af kvælstof, da disse afgrøder er grønne i vinterhalvåret og optager kvælstoffet. Særligt frøgræs med det store rodnet er en fantastisk kvælstofopsamler, men også raps og vinterhvede gør det godt. I takt med at vinterafgrøderne er øget, er arealet med vårsåede afgrøder faldet. Derudover er der kommet en ny afgrøde i spil, nemlig efterafgrøder. Med det nye forøgede efterafgrødekrav til 2021 vil det være nødvendigt for nogle bedrifter at reducere vintersædsarealer for at kunne etablere nok efterafgrøder. Dette krav er selvfølgelig meget u hensigtsmæssigt.

En anden konsekvens af vores afgrødesammensætning er, at der i dag ikke er plads til mekanisk jordbehandling. Inden 1976, hvor glyfosat kom på markedet, var der store arealer med vårsæd og ingen efterafgrøder. Derfor kunne landbruget anvende mekanisk ukrudtsbekæmpelse gennem hele efteråret, hvor der blev harvet op til fire gange i marker, hvor der næste forår skulle etableres en vårsæd. I dag er virkeligheden, at der efter høst enten bliver sået vintersæd eller en efterafgrøde, og derfor er det ikke muligt at anvende en effektiv mekanisk ukrudtsbekæmpelse.

Figur 2. Afgrødesammensætning i Danmark tidligere og i moderne tid. Dyrket areal i 1950-54: 3.121.000 ha, og i 2015-2018: 2.618.000 ha. [Kilde SEGES]

fortsættes næste side ►

Rene frømarker er forudsætningen for en stor dansk frøeksport. Her ses en ren hvidklovermark i fuld blomst fra Sydfyn

— fortsat fra side 13

Glyfosat i frøsædskiftet

Det meste frø udlægges i vårbyg, og glyfosat anvendes derfor i mange tilfælde om efteråret eller tidligt om foråret forud for udlæg. På den måde sikrer man sig, at udlægget kan ske i en mark, der er fri for rod ukrudt som kvik og tidsler samt gammelt græsukrudt. I de fleste frøarter har vi ingen muligheder for kvikbekæmpelse i selve afgrøden. Derfor skal det gøres inden såning, og glyfosat er vores eneste mulighed. Vi producerer frø på frømarken fra 1-3 år, og i de ældre, åbne frømarker vil der som regel ske en opformering af ukrudt i løbet af markens levetid. Derfor ender den færdighøstede frøafgrøde ofte som en efterafgrøde, hvorefter den behandles med glyfosat forud for næste afgrøde.

I et frøsædskifte vil det derfor ofte være nok at anvende glyfosat hver tredje år med 3 l pr. ha. Uden adgang til glyfosat kan vi ikke opretholde det frøareal i Danmark, som vi har nået gennem de sidste mange års ihærdige indsats. Frøavl er en meget miljøvenlig afgrøde både med hensyn til kvælstof og anvendelse af pesticider.

Miljøbelastning og glyfosat

Indledningsvist nævnte jeg, at glyfosat er et af vores mindst miljøbelastende midler. Dette kommer også til udtryk i begrebet miljøbelastning, som vi kan finde på Middeldatabasen. Her ligger miljøbelastningen pr. enhed glyfosat på 0,08. Hvis man som nævnt ovenfor anvender 3 l pr. ha hvert tredje år vil man altså have en miljøbelastning pr. ha på 0,08 pr. år. Dette tal kan vi sammenligne med miljøbelastningen for samtlige anvendte midler i 2017, der ligger på 2,14, og at målsætningen for 2021 er 1,96. Altså udgør glyfosats andel af miljøbelastningen 4 pct. Et forbud mod glyfosat vil derfor resultere i en større miljøbelastning pr. ha, da man bliver tvunget til at anvende andre midler med både dårligere effekt og miljøprofil.

Negativ effekt på klima uden glyfosat

Det store paradoks er, at glyfosat næsten er uundværlig i vores kamp for et renere miljø, et stabilt klima og en høj biodiversitet. Hvis glyfosat forsvinder, skal vi øge den mekanisk ukrudtsbekæmpelse, hvis ikke markerne skal gro helt til i ukrudt. Dette betyder mere vårsæd og mindre plads til efterafgrøder, og begge dele vil resultere i en større kvælstofudvaskning. Desuden vil mekanisk ukrudtsbekæmpelse øge CO₂-udledningen, da der skal bruges mere brændstof og flere sliddele. Mere mekanisk ukrudtsbekæmpelse vil også sætte gang i en større omsætning af jordens organiske stof og en øget CO₂-udledning. I de senere år har reduceret jordbehandling og conservation agriculture vundet større udbredelse, og disse metoder vil ikke kunne praktiseres uden glyfosat. Konklusionen er, at et forbud mod glyfosat vil få negativ effekt på to væsentligste miljøparametre, nemlig udvaskning af kvælstof og CO₂-udledning.

Sådan kan vi gøre frøproduktionen mere miljøvenlig

Frøavl er en økonomisk attraktiv afgrøde for danske landmænd, og det er en indbringende afgrøde for samfundet med en stor eksportværdi. Samtidig er græsfrø en del af løsningen til at begrænse kvælstofudvaskningen og udledningen af CO₂ og til at opbygge kulstof i jorden. Herbicider er en nødvendighed i frøproduktionen, da vi kun kan eksportere rent frø. Vi arbejder forsøgsmæssigt med række-såning og radrensning kombineret med båndsprøjtning for at reducere behovet for ukrudtsmidler. Vi kigger også på at udarbejde ukrudtskort baseret på droneoptagelser, og herefter kun behandle de dele af frømarken mod ukrudt, hvor der er et behov. Selv om glyfosat ikke anvendes direkte i frømarken, men forud eller efter frø, er midlet en forudsætning for, at alle de andre tiltag kan lykkes.

” Det store paradoks er, at glyfosat næsten er uundværlig i vores kamp for et renere miljø, et stabilt klima og en høj biodiversitet ”

Det vil et forbud mod glyfosat betyde

- Den nuværende afgrødesammensætning kan ikke opretholdes, og det vil betyde dårligere økonomi for landmanden, større N-udvaskning og større CO₂-udledning
- Højværdiafgrøder som havefrø, kløver og græsfrø vil presses væk fra Danmark og flytte til områder, hvor kvaliteten kan sikres
- Miljøbelastningen vil øges, da glyfosat i nogen grad vil blive erstattet af midler med dårligere miljøprofil